Miia Lehmus-Niemi 05.09.2018 POL-2018-25445

Eduskunta
Hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

EK/HaV:n pyyntö 30.8.2018

Lausunto esityksestä 37/2018 vp, laeiksi valtion virkamieslain ja kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain sekä poliisin hallinnosta annetun lain 15 §:n muuttamisesta

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt muiden ohella Poliisihallitukselta asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä laiksi valtion virkamieslain ja kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain sekä poliisin hallinnosta annetun lain 15 §:n muuttamisesta.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi valtion virkamieslakia, kunnallisesta viranhaltijasta annettua lakia sekä poliisin hallinnosta annettua lakia. Valtion virkamieslakiin ja kunnallisesta viranhaltijasta annettuun lakiin ehdotetaan sisällytettäväksi vuoden 2017 alussa voimaan tulleet työsopimuslain muutokset, jotka liittyvät koeajan pidentämiseen, työnantajan takaisinottovelvollisuuden keston lyhentämiseen sekä mahdollisuuteen palkata pitkäaikaistyötön määräaikaiseen virkasuhteeseen ilman laissa säädettyä perustetta.

Lisäksi valtion virkamieslakiin ehdotetaan tehtäväksi kolme erillistä yksittäistä muutosta. Ensiksikin lain säännöstä virkasiirroista muutettaisiin keventämällä virkasiirtoihin liittyvää menettelyä. Hallinnonalalta toiselle tehtävästä virkasiirrosta päättäisi valtiovarainministeriön sijasta se ministeriö, jonka hallinnonalalta virka siirretään toiselle. Toiseksi virkamiehen eroamisikää koskevaan säännökseen lisättäisiin mahdollisuus jatkaa virkasuhdetta eroamisiän täyttymisen jälkeen enintään kahdella vuodella virkamiehen suostumuksella. Kolmanneksi virkamieslain säännöstä siitä, että virkamies on virkavapaana aikaisemmasta virastaan siihen saakka, kunnes koeaika uudessa virassa päättyy, täsmennettäisiin. Virkamies olisi virkavapaana aikaisemmasta virastaan siihen saakka, kunnes korkeintaan kuuden kuukauden pituinen koeaika uudessa virassa päättyy.

Kunnallisesta viranhaltijasta annetun lain julkista hakumenettelyä koskevaan pykälään tehtäisiin myös muutos.

Poliisin hallinnosta annetun lain säännökseen poliisin eroamisiästä lisättäisiin myös mahdollisuus jatkaa virkasuhdetta eroamisiän täyttymisen jälkeen enintään kahdella vuodella poliisimiehen suostumuksella.

Lausunto

Hallituksen esitystä virkamieslain muutosten osalta pidetään lähtökohtaisesti perusteltuna ja kannatettavana.

Esityksessä virkamieslain 65 §:n 4 momentin säännöstä täsmennettäisiin siten, että virkamies olisi virkavapaana kunnes korkeintaan kuuden kuukauden pituinen koeaika uudessa virassa päättyy. Esityksessä ehdotetaan myös, että viranomaisella olisi mahdollisuus pidentää koeaikaa, jos virkamies tai viranhaltija on ollut koeaikana poissa työstä työkyvyttömyyden tai perhevapaan vuoksi.

Mikäli virkamiehellä olisi uudessa virassaan esimerkiksi kuuden kuukauden pituinen koeaika ja hän olisi työkyvyttömyyden vuoksi poissa virantoimituksesta ja koeaikaa tällä perusteella jatkettaisiin esimerkiksi 30 päivällä, olisi (aikaisemman viran) viranomaisen harkinnassa, myönnetäänkö virkavapautta siksi ajaksi, joka ylittää kuusi kuukautta. Säännöstä voidaan pitää sinänsä kannatettavana. Virkavapauden muuttuminen kuuden kuukauden koeajan jälkeen harkinnanvaraiseksi, voidaan pitää ongelmallisena etenkin koeajalla olevan henkilön, mutta myös viraston näkökulmasta. Mikäli aikaisempi virasto ei myönnä virkavapautta virkamiehelle kuuden kuukauden koeajan ylittäväksi ajaksi, joutuu virkamies irtisanoutumaan aikaisemmasta virasta tai palaamaan takaisin aikaisempaan virkaan. Koeajan jatkaminen saattaa aiheuttaa ongelmia myös lähtövirastossa henkilöstösuunnittelun näkökulmasta.

Eroamisikä

Virkamieslain eroamisikää koskevaan säännökseen esitetään lisättäväksi mahdollisuus jatkaa virkasuhdetta eroamisiän täyttymisen jälkeen enintään kahdella vuodella virkamiehen suostumuksella. Tällä muutoksella olisi vaikutuksia myös poliisin hallinnosta annetun lain 15 §:ään. Esityksessä on todettu, että poliisimiehillä tulisi olla mahdollisuus jatkaa virkasuhdetta eroamisiän täyttymisen jälkeen kuten muilla valtion virkamiehillä. Tämän vuoksi ehdotetaan, että poliisimiehen suostumuksella virkasuhdetta voitaisiin jatkaa 68 eroamisikävuoden jälkeen enintään kahdella vuodella. Säännöstä on tarkoitus soveltaa samojen periaatteiden mukaisesti kuin valtion virkamieslain 35 §:ää, jonka yksityiskohtaisissa perusteluissa asiaa on selostettu.

Poliisimiesten eroamisikää koskevia säännöksiä muutettiin 1.2.2013 voimaan tulleella poliisin hallinnosta annetun lain 15 §:n (46/2013) muutoksella siten, että siirtymäajan jälkeen poliisimiehiin sovelletaan yleistä 68 vuoden eroamisikää. Ennen vuotta 1960 syntyneet poliisimiehet voivat jäädä eläkkeelle nykyisessä eroamisiässään tai jatkaa virkauraansa 68 vuoden eroamisikään asti. Samalla virkamieslain 35 §:stä poistettiin 2. momentti, jonka mukaan asetuksella voidaan säätää, että virassa, jonka laatu sitä vaatii, eroamisikä on yleistä eroamisikää alempi.

Huhtikuussa 2016 voimaan tulleen valtion virkamieslain 35 §:n (193/2016) muutoksessa valtion virkamiehen eroamisikää nostettiin asteittain 68 vuoden iästä 70 vuoden ikään vastaamaan julkisten alojen eläkelaissa säädettyä eläkkeen karttumisen yläikärajaa.

Vuoden 2016 virkamieslain 35 §:ään tehdyn muutoksen jälkeen valtion virkamiehen ja poliisimiehen eroamisiät ovat jälleen toisistaan poikkeavat. Hallituksen esityksessä (64/2012) todetaan, että eroamisikäsäännöksistä luopuminen merkitsisi poliisimiesten asettamista samaan asemaa muiden valtion ja kuntien virkamiesten kanssa. Peruste muutoksille oli muun muassa perustuslain 6 §:ssä säädetty yhdenvertaisuus; yhdellä virkamiesryhmällä ei voi olla ilman erityisiä perusteita oikeutta muita alhaisempaan eläkeikään ja toisaalta poliisimiehillä pitää olla yhdenvertaisesti oikeus kerryttää parempaa eläkettä. Poliisimiesten muista virkamiehistä poikkeava eroamisikäjärjestelmä nähtiin tuolloin perusoikeuksia rajoittavana ja siten perustuslain vastaiseksi. Säädetyt alemmat eroamisiät voivat olla perusteltuja tehtävien hoitamiseen liittyvien erityisten vaatimusten vuoksi. Hyväksyttäviä perusteita perusoikeuksienrajoittamiselle ei tuolloin nähty. Lisäksi luopuminen poliisin yleistä eläkeikää alemmista eroamissäännöksistä tukisi yleisiä yhteiskunnallisia pyrkimyksiä työurien pidentämiseksi.

Poliisihallitus on kiinnittänyt lausunnossaan (22.6.2017, POL-2017–10847) sisäministeriön huomiota siihen, voiko poliisin hallinnosta annetun lain säännös poliisimiehen eroamisiästä poiketa virkamieslaissa säädetystä eroamisiästä varsinkin, kun 2013 muutoksessa on todettu, että siirtymäajan jälkeen poliisimiehiin sovelletaan yleistä 68 vuoden eroamisikää. Tulisiko poliisin hallinnosta annettua lakia muuttaa vastaamaan enneminkin virkamieslain muuttuneita säännöksiä eroamisiän osalta tai mahdollisuuksien mukaan poistaa poliisin hallinnosta annetun lain säännös poliisimiehen eroamisiästä kokonaan, siirtymäsäännöksen, koskien ennen vuotta 1960 syntyneitä poliisimiehiä, jäädessä ennalleen.

Mikäli edellä mainittua muutosta poliisimiehen eroamisikään ei tehdä, poliisimiehillä tulee olla sama mahdollisuus jatkaa virkasuhdetta eroamisiän täyttymisen jälkeen kuten muilla valtion virkamiehillä.

Muilta osin ei ole lausuttavaa esitetyistä muutoksista.

Liitteet -

Jakelu Eduskunta/Hallintovaliokunta

Tiedoksi PYJ
PTY/Heikinheimo
Esikunta/Paavola ja Uskali
Teknologiayksikkö/Wasastjerna
Hallintoyksikkö/Aaltonen